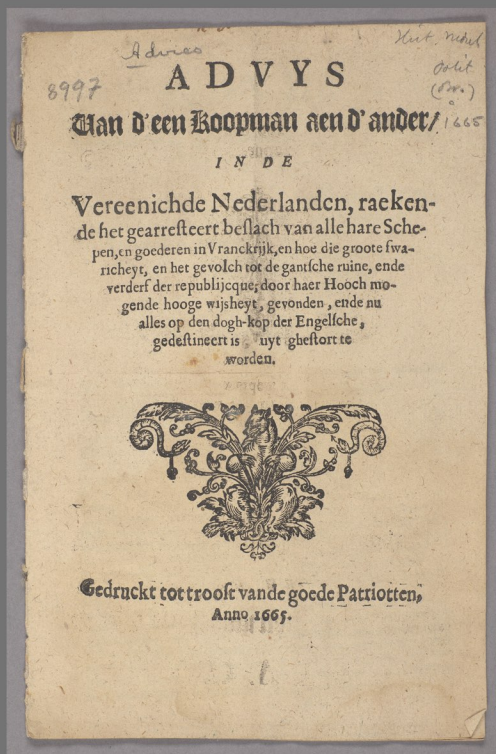

Advys van d'een koopman aen d'ander ...

Tryck // / I25 B I4 c Br. 1665 Advijs

Tillkomstår 1665.

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

Advies

Hint. nieuw

8997

ADVYS

*polit
(P. 1665)*

Van d'een Koopman aen d'ander / 1665

I N D E

**Vereenichde Nederlanden, raeken-
de het gearresteert beslach van alle hare Sche-
pen, en goederen in Vranckrijk, en hoe die groote swa-
richeyt, en het gevolch tot de gantsche ruine, ende
verderf der republijcque, door haer Hooch mo-
gende hooge wijsheyt, gevonden, ende nu
alles op den dogh-kop der Engelsche,
gedestineert is uyt ghestort te
worden.**

**Gedruckt tot troost vande goede Patriotten,
Anno 1665.**

A D V Y S

Van d' een Koopman aen d' ander /

I N D E

Vereenichde Nederlanden, raeckende het gearresteert beslach, van alle hare Schepen, en goederen in Vrankrijk, en hoe die groote swaricheyt, en het gevolgh tot de gantsche ruine, ende verderf der Republijcq;, door haer Hoochmogende hooge wijsheyt gevonden, en nu alles op den dogh-kop der Engelsche, gedestineert is, uyt gestort te worden.

Lieve Compere, onse negorte steecht in een quaet vel. Dooz pest / dooz quarantaine / dooz kroof / ende wegh-neminge onser Schepen / heeftse eenen krack van onrekenbare millioenen sterbert een jaer / ofte twee herwaerts gehad. Dooz de jegenwoozdigen Engelschen Oozloch / ende 't verboth van gaen / ende komen der Schepen / sal 't niet beteren. Hier toe wiert my 't mes op 't hert gestelt / doon Vrankrijk / inden Raet / een beslagh besloten hadt / te doen op soo meenich rijck gheladen Schip / althans / op hope van onder vzienden blenzelen te liggen / in dat rijck dooz d' Engelsche kroof-boghels geberghit. Maer nu hoope ick / ende 't is sulcx dat dooz Godts genadige bestuypringe / ende onse Heeren Staten kildeck belept / die verderfelijcken nebel wolcke is gaen verdwijnen. Haer reguleerende naer 't gebaer des tijts / ende leere vanden Philosophooph Plutarchus, dat gelijk de wacht-honden, by de Schapen wakende, niet voor haer selven maer voor de cudde moeten vreesen, also moeten goede Overicheden voor haer Onderdanen beducht sijn. Sich reguleerende naer de Sententie van Anthonius Verdier, die goet vint. Datmen sich niet langh beraden moet, over saken die gedreven worden, door luyden, dewelke obstinaet in haer voornemens, ende onbedacht in hare daden sijn. Besonderlijck als men alreede dooz machtige vbanden oberballen wort ende een groot ende machtigh begeerich / genercus / ende een Koninck vol buyt tegens strebig / daer mede men te doen heeft. Een wepnich toegegeven / alst kan geschieden / kan veel nuts doen. In dese sake ist te sien / of / dooz Ghesups van twee Schepen / de nulltrept vande Franse alliantie / dooz apparent secours

fecours byandschap/ ende booz support/ ende bergh-havens aengegrepen te worden / soo als dooz onberwacht arrest/ met ons in Engelant gheschiede is. Siet oock als men yemandt onder sijn macht heeft / hoe dat men hem tot alles te doen kan dwingen. Doch de eer/ ende de glorie is sommijds niet soo goet als den vzeck die Ulen-spiegel de Joden booz Muscus boozsetede. Wel dan in groote perijkelen is 't beter/ dat men hem de reden onderwerpe; dan in de fortune te recommanderen.

Den Franschen Ambassadeur d' Estrades hebbende nu en dan aende Heeren Staten Generael dooz schriftelijcke memoizien te kennen gegeven / met wat pber den Koninck sijnen Meester begeerde / dat de ghehochte Schepen booz de Franse Ost-Indische Compagnie hier te lande mochten uyt-lopen/ specialijck de Schepen de Saint Jan/ ende de Alcega Maria. Allegeerende dat d'ophoudinge directelijck contrarie was het Tractaet 1662; dat men meer resolveerde het Tractaet te eluderen / als 't verfoeck toe te staen. Den Koningh nam 't machtigh ter herten dat men die schepen niet hare ladinge noch ophielt/ ende vzaegde daer by of d' Heeren Staten het Tractaet wilden houden ofte niet/ en epgentlijck het 25. Artikel dat klaer lach/ ende geen uytlegginghe admitterde / houdende: Dat de Schepen niet en vermochten gesaifeert, noch gearresteert te worden, uyt krachte van eenige Generale, ofte particuliere ordre van wie dat het sy, ofte om wat oorlake, ofte ter wat occasie dat het soude mogen wesen, en selfs niet onder pretexte vande conservatie, ende bescherminge vanden Staet, verstaende de Maj. sijnen Meester niet / dat onder pretext van 't verbot en geen eenigerhande Schip te laten uyt-gaen / men soo wel verbot de Onderdanen des vereenden Staets/ als de vzeindelingen die de Franchoisen toebehooren / van dat getal sijn/ ter wijl dat verbot / ten regaerde vande Franchoisen incompribel was met 't boozgemelte artikel. En noch meer moest men de Franse ingehochte Schepen laten uyt-loopen / om datse booz het verbot gekocht waeren.

Hier op hebben haer Hoochmog: den 31. Meert aen den Ambassadeur d' Estrade schriftelijck geantwoort/ datse alles geeramineert hadden / besonderlijck des selfs gefondeerde op 't 25. Artikule des Tractaets. Verfochten hy soude dat Artikel wel dooz zonden en bebinden / dat het niet anders was 't expliceren. Het was een Artikel by haer selfs ingebracht / sonder de minste gedachten te hebben / dat haere Onderdanen in Brancarijck / schepen souden koop / ofte doen maechen. Adboueerden wel dat het 45. artikel volle vzyheydt gaf / in elck lant schepen te bouwen / soo ten Oozlogh als ter koop-vaerdy / maer soo veel onvzacker aen dat dit artikel beselvighe clause mede vzynght / dat men die onder wat pretext het 31. niet en soude mogen saiseren / en selfs niet om sijn epgen bescherminghe dat in tegendeel het selfde noodzakelijck geepliceert moet sijn dooz het 2. Artikel klaerlijck toonende / dat sulcx de intentie vande Contractanté niet kon wesen / oock de Staten verhoopen dat den Koningh soude advoveren / datter eene volkomen analogie / tusschen

alle d' artickelen bande alliantie was / ende een so groot ruypport bande
 ene tot de andere / dat onmogelijc is de minste tegen-spraak te binden/
 so men sichbaerlijc bespeure soude / indienmen gemelde alliantie mochte
 doch dienen / die niet en is gemaecht, als tot de conservatie des eens of
 des anderen geallieerde ruine / ende destructie / maer dooz 't selfde 11.
 artickul was soo wel versozght / datter niets capabel tegens was. Want
 naer de dispositie desselfs artickels / ist selfs aen den geattaqueerden
 niet toegelaten / lant / oft zee / Oorloghs volck te lichten / inde landen
 der geallieerde ende soj dat niet kan sijn / sonder merckelijck nadeel / hoe
 sal toegelaten worden dooz de geen niet geattaqueert (en noch in mora
 blijft van schuldig secours te pesteren) inder geattaqueerde Lant woeg
 te halen / ende daer upt te trecken / de dingen tot defentie ende 't sijnre be-
 scherminge alder noodichst ? Den staet en was nu innoodtsaekelijcker
 Oorloghs-Schepen als Krijghs-bolck te lande ende te water / twelck
 men den Koning mocht weggeren sonder het Traactat tegens te gaen/
 of de Maj. schoon selfs geattaqueert waer. Hier toe noch eenige andere
 redenen gezocht hebbende, op de byzheyt van Schepen te houden / van
 alle soozten / als aengaende den upt-voer van alle goederen / alle twelcke
 d' Heeren Staten sepoen / dat het moest verstaen worden / met die refer-
 be / dooz soo veel als suick niet gedistruert ende gerevociert waer dooz
 eene Generale wer / want het noyt gesien noch geaccoordeert kon worden
 datmen dat sijne eygen Onderdanen soude verbieden / ende de byzende
 toestaen. Oer sulcx verwachende geen verder contestatie / konden upt
 d' handen niet laten gaen de middelen die Godt haer verleende tot be-
 scherminge haerder Onderdanen / biedende alle dienst ende byzentschap
 aen / ende vermaenden het secours te willen doen / ende deden presenta-
 tien bande Schepen ende goederen upt te laten gaen / gehoort / ende by
 dese inwoonderen verallieneert dooz het Generael verbodt / beneffens
 noch andere excessen haers Hoochmogende affectie tot den Koninck /
 &c.

In deze besofigne arriveerde een Courier dat dooz delap 't arrest in
 Franckrijck beslooren was te doen / op alle de Schepen in grooter me-
 nichte albaer liggende, so binnen 15. dagen de verfochte franse schepen
 niet uptgelaten wierden. Dit gaf eenigen alarm / ende suick noch meer
 werck aen onse Nederlandsche Ministers ordinair / ende extraordinair
 by den Koningh.

Den Heer de Lionne dit deselbige aengedient hebbende / quam kortz
 daer aen op een avont by den Heer van Buninge / seggende dat den Ko-
 ningh hem ordyze hadt geget en aen den Heer d' Estrades te schryven /
 en d' Heeren Staten te versekeren / dat sijne Majestejt niet soo precise
 op 't pesteren van 't traactat soude aenhouden / indien by selver niet
 ghesant en was het selvige te pesteren / ende dat by Lionne noch last
 had om aende ministers der fransche Croon aen alle hoven bekent te
 maken / dat dit incident niet veranderinge de constantie / wil / ende ghene-

genheyt van den Koninck / om in de interesten ende alliantien met d' Heeren Staten te verblijven / ende haer daer van d' effecten te doen gevoelen.

Dit gedaen / ende d' Heeren geschepden / heeft den Heer van Beuningen eenige bezien ontfangen hebbende / nach verscheyde Heeren tractaten te sprecken / op dat den splinter des gedreyghden arrestis upt den voet getrocken mocht worden / dus heeft hy savones ten acht upzen den Heer Colbert gesproocken / ende ontrent half rhienen d' Heer de Uppone. Den Heer Colbert las sijn Ed: vooz't gene den Ko: hadde laten opstellen / tot antwoorde bande redenen / dooz d' Heeren Staten / d' Ambassadeur d' Estrades ghegheben ober den rechten sin van t 25. artickel der allantie. De fundamenten waeren daer gheleydt / dat den zin van t tractaet upt de ware interpretatie van de woorden niet gebat worden / dat daer van af te gaen / was den grontleggh om t geheele tractaet te eluderen / en werden daer op gebout solutien op alle argumenten van de Staten / delwelcke soo herre gingen datmen oock het artickel bande byzheyt / om in alle tyden Schepen te houwen / met geen limitatie sustineerde te konnen worden gereftingeert.

Hier op antwoorde d' Heer van Beuningen t gene best paste / maer Colbert bleef geper-suadeert bande kracht der redenen / op's Maj. naem ingestelt / sepe datmen geen Proces van saecken wilde maecten / maer dat den Ko: alleen van meyninge was sijne sustenue te justificeren / dat ter berders soo groote noot-saechelicheyt aen schepen niet was als men vooz't wende / hoewel men daer ober in geene discussie wilde komen / ende de Compagnie alhier in hare desseyen van geen Fluyten kon werden gedient. Dat het vooz'deelich vooz't de Peerlantsche Republicque was dooz een strickre obserbantie van t Tractaet / de Maj. ter gelijcke prestatie meer en meer te verobligeren ; dat den Koninck niet konde af gaen van sijnen eytsch om de bewuste 2. Schepen vooz't sijne Compagnie te hebben / t welck om die af te halen vooz't soo lange tijt van hier af gefonden / ende de Compagnie genootsaecht sijnde die te employeren / dat het dies in handen bande Heeren Staten stont alle moepelicheden vooz't te komen / ende dit werck upt de weegh te leggen / ghelijck sijne Majesteit verhooyte / ende verwaachte datse soude doen : summa maer beele redekabelingen het besluyp des Koninghs bleef het besluyp.

Aengaende den Heer de Uppone dese hadde den Heer van Beuningen te gemset geboert / dat den Ko: niet gedisponeert konde worden om van sijn verfoeck bande precise relaxatie der bewuste 2. Schepen te desisteren / ende die bande Heeren Staten verwachtede. Aengaende het secours heeft men gesecht / dat men haest sal sien wat upt-saech de negotiatie in Engeland sal hebben / dat desen Koninck aen t Tractaet niet sal manquieren / ende alle Ministers / ende t gemeen seggen is dat dit point d' honneur afgelept sijnde / en in desen den Ko: te ghemoot gekomen / dat sijne Majesteit meer als oyt ghehouden is / ende gehouden sal

sal sijn / sich punctuelijck volgens d' Alliance te verklaren / ende die in alles te voldoen / ende dat dit dies te meer een occasie kan geacht worden / waer upt d' Heeren Staten vruchten konde trecken / want anders was ser niet te verwachten / dan dat die dus sterck op het Tractaet dzongh / noch niet en soude mancuieren.

Desen gantschen toestand in 't lang / ende in 't breec in 't alleijts gebruchte liebe Vaderlandt gekomen / ende of wel d' Heeren Staten eenen seer wel gheraisonneerden / ende gheertendeerden brief op den 9. April / de Majestejt hadden toegesonden / veele groote dingen consenterende behoudens de Saint Jan / en de Mectra / so hebbense noch eenen naerderer expresse brief afgeveerdicht. Den inhoudten voege ick gestranslateert / booz A. C. gerust-stellinge hier by / ende luyt aldus.

Aen den Alderchristelijckten Koningh.

SIRE, de antwoorde die wy gegeven hebben / op de memoiren die myn Heer den Graef d' Estrades / in onse vergaderinge gepresenteert heeft / ter sake bande 2 Schepen Saint Jan Baptista / ende Mectra Martia / sal sonder twijffel voldoen hebben aen een Koninck / soo geesclaireert / so Juste / ende soo generens / dat die by den welcken wy te doen hebben / ende besonderlich als 't hem believen sal reflectie te doen / op de moepeliche gebolgen / welcke wy appzenderen over d' explicatie van een artickel / dat ons ten upterste pzejudite sal doen / en soo wy aen uwte Majestejt selfs durven seggen. Maer wy staen toe Sire / dat wy selfs niet vergenoeght en sijn / wy sijn gebleven inde termen des tractaets / als wy geexcuseert hebben / upt te laten loopen twee Schepen daer van wy ons util ende nuttelijck in den pzetenten Oorlogh konden dienen / wy gelooben pers meerders schuldigh te sijn / aen de vrientchap / ende aen de affectie / daer van uwte Majestejt ende de Monarchen sijne Pzedecessen / van allen tijden / desen Staet gehonoreert hebben / en als wy considereren / die de Majestejt heeft / om niet alleen te desireren de conservatie / maer selfs de pproprieteyt / sijnder alder geaffectioneerste / ende alder geouwoste vzienden / ende geallieerde / de verskertheden die 't hem beliest heeft ons te geven bande sinceriteyt sijn's goede intentien / ende den middel dien hy ghehadt heeft / om ons / van alle appzhensten / die wy hebben mochten te ghenesen / soo estimeerden wy / dat wy boven alle andere consideracien mochten passeren / ende wy oordeelen dat wy moesten stellen / al 't geene dat wy hebben / onder de handen / die altijt fallutair aen desen staet geweest / ende die ons niet funest konde sijn. Wy hebben de Schepen van doen / die uwte Majestejt ons afesicht / ende dese sijn de minste niet van de Armada / welcke wy in Zee gaen vzenngen. Maer als wy considereren / dat het is een soo goet / ende een soo machtigh Geallieerde / aen wien wy die accorderen / ende dat wy deselfde onder sijnen Standaert / wel haest sullen sien bechien / om de gerechtighyeyt onser saecke / en om 't gemeen interest / niet alleen van uwte Majestejt / ende desen Staet / maer oock booz 't intrest van gantsch Europa /

vops / soo en konnen wy geen langer difficulteyt maken dan den ups
 ganch te permitteren. Wy laten de dispositie byz / ende volkomenlick
 aen uwe Majestejt. Dit en sijn niet de eenichste pzeuden / dewelcke wy
 geben willen van 't respect / 't welk wy hebbe booz den persoon / en 't in
 trest uwes Majestejts / maer wy verlangen dat hy ons alle dagen nieu
 we occasien doet gebooren worden / inde welcke wy hem mogen betrop
 gen / dat het niet alle bedunckelijcke oprechtighepd is / dat wy sijn : Sire
 inden Dage 12. April 1665. etc.

Nu lieve vriendt dus booz dit mael genoegh 't uwer consolatie / neem
 het in danck aen / ende versekert H. C. meer en meer / dat ick ben

Actum Enchuyfen 20.

April 1665,

Dessels oprecht Dienaer.

T. G.